

Kielitaito on osa kansallista huoltovarmuutta — Suomi tarvitsee jatkossakin useiden vieraiden kielten osaajia

Turun Sanomat 26.7.2024

Kielitaito kuuluu osana tiedon huoltovarmuuteen. Yhteiskunnan toimivuuden kannalta on olennaista, että tietoa osataan hakea, tulkita ja tuottaa eri kielillä sekä osataan erottaa oikea tieto väärästä. Eri kielillä tuotetun tiedon lukutaito vaikuttaa suomalaisten kansainväliseen toimintaan.

Kielitaidon vaikuttavuutta on vaikea mitata ja tunnistaa, mutta kielitaidon puute vaikuttaa suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Kansainvälisissä yhteyksissä toimivien asiantuntijoilla kielitaito on osa työkuntoa. Tietoa tarvitaan eri maista, kulttuureista sodan ja rauhan aikana, arkena ja kriisitilanteissa eri kielillä.

Suomessa kielitaito on toisaalta laventunut, toisaalta kaventunut. Maahanmuuttajakieliä puhutaan yhä enemmän Suomessa. Koulussa kielten oppiminen on keskittynyt keskeisiin kieliin, englantiin ja ruotsiin. Suomalaisten peruskoululaisten kielitaito on kaventunut jo pitkään muiden vieraiden kielten osalta. Tällä hetkellä ns. pieniä vieraita kieliä opiskellaan vähemmän kuin koskaan.

Syynä tähän ovat koulutusrakenteet ja koulutuspoliittiset ratkaisut, jotka ovat murentaneet ja asettaneet esteitä opintopoluille. Päätös vieraiden kielten tarjoamisesta on kunnilla. Kunnat tarjoavat epätasaisesti vieraita kieliä. Tästä on seurauksena se, että kielivalinnat kapeutuvat ja kieliä opiskellaan määrällisesti ja ajallisesti vähemmän. Kielitaidosta on tullut yksi eriarvoisuutta tuottava ominaisuus.

Useat esteet vaikeuttavat vapaaehtoisten kielten valitsemista kouluissa. Tuntijakoasetelmassa vieraat kielet kilpailevat muiden valinnaisaineiden kanssa. Ryhmäkoot ovat niin suuria, että ryhmät jäävät perustamatta. Samoin korkeakoulujen opiskelijavalinnan v. 2020 todistusvalintaa koskeva päätös on vaikuttanut oppilasmääriin. Katkonaiset ja epätasaiset koulutuspolut ovat näkyneet yliopistoihin kieliaineisiin pyrkineiden määrässä. Nähtäväksi jää, mikäli äskettäinen korjaus todistusvalintaperusteisiin purkaa nykyistä tilannetta.

Turun yliopisto on tällä hetkellä Helsingin ohella ainoa yliopisto, jolla on laaja tarjonta kieli- ja käännöstieteiden pääaineopetusta muissakin kielissä kuin englannissa ja ruotsissa.

Turussa kieliaineisiin hakeutui tämän kesän haussa vähemmän opiskelijoita kuin viime vuonna. Rekrytointi on kuitenkin onnistunut jo vuosien ajan syksyn täydennyshaussa. Valmistuneita eri kielten koulutusohjelmista on puolestaan tulossa enemmän kuin aiempina vuosina. Tämä kertoo siitä, että kyseiset koulutusohjelmat toimivat hyvin.

Edellä kuvattuihin kielten opiskelun haasteisiin on useita ratkaisuja. Suomessa on jo aloitettu lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpiteitä, joiden ansiosta kielellinen ja tiedollinen huoltovarmuus saadaan turvattua tulevaisuudessa. Tänä vuonna opetus- ja kulttuuriministeriön asettama peruskoulun tulevaisuustyöryhmä on aloittanut työnsä. Sen pitäisi käsitellä myös vieraiden kielten tilannetta.

Tarvitsemme kuitenkin vielä kansallisen strategisen suunnitelman vieraiden kielten opetuksesta ja oppimispoluista. Tällä voitaisiin varmistaa se, Suomessa olisi myös jatkossa useiden vieraiden kielten osaajia. On tärkeää, että Suomesta löytyy myös tulevaisuudessa eri kieliä syvällisesti osaavia asiantuntijoita ja kielialan ammattilaisia.

Kannattaa muistaa, että koskaan ei ole liian myöhäistä aloittaa kielten opiskelua. Tarve hyvälle kielitaidolle tulee todennäköisesti viimeistään vastaan työelämässä ja samalla asiaa onkin hyvä ennakoida varmistamalla hyvä kielitaitopohja jo silloin, kun opintoja on tarjolla vaivattomasti ja maksuttomasti peruskoulun, lukion ja korkeakouluopintojen yhteydessä.

Meille on tärkeää, että vahva kulttuurinen identiteettimme säilyy kotimaisten kielten osaamisen myötä. Meidän täytyy samalla kuitenkin varmistaa, että meillä on riittävä valmius ja osaaminen muissa kielissä. Kyky kommunikoida harvinaisemmillaakin kielillä voi olla juuri se kaivattu taito, jolla vaikeimpiinkin konflikteihin löytyy ratkaisun siemen.

Marjut Johansson

Ranskan kielen professori ja Kieli- ja käännöstieteiden laitoksen johtaja

Jaakko Suominen

Digitaalisen kulttuurin professori ja Humanistisen tiedekunnan dekaani

Piia Björn

Koulutuksesta vastaava vararehtori